

«Dagoen proposamen unibertsalena da berdintasuna»

25 urte betetzen ditu aurten Maria Maeztu Forum Feministak. Garai hartara eta atzerago ere egin dugu bidaia Bego Muruagaren eskutik, Forumaren sorreran izan baitzen. Lehena ikusi dugu, gaur eguna entenditu nahirik.

| MIEL A. ELUSTONDO |

Argazkiak: Zaldi Ero

Nola ikusten duzu zeure burua orain dela 25 urte?

Berdintasunari dagokionez, orain baino askoz ere ilusionatuago orduan, dudarik gabe. 1987an, II. Euskal Mundu Biltzarra egin behar zen garaian, emakumeen inguruko gai-rik ez zela izango jakin genuen. Antolatzaileekin harremanetan jarri, bilera egin, gabezia bistara ekarri, eta haien erantzuna: “Beranduegi da, aurki argitaratuko da egitaraua, ezinezkoa da”. Ez genuen etsi. “Ideiak ditugu, pertsonak ere baditugu... Di-da batean egingo dugu”. Eta berdintasunaren gaien inguruko kongresua txertatu genuen Mundu Biltzar hartan. Kongresua giltzarri izan zen nire bizitzan, beste bizpahiru gertakariarekin batera. Hausnarketa sakona eragin zidan kongresuak. AEBetako, Norvegiako, Italiako emakumeak ekarri genituen. Bata historialaria zen, bestea soziologoa, hurrengoa psikologoa... Kongresuak mundu berri bat ireki zidan. Han entzun nuen lehenengo aldiz “androzentrisismo” hitza. Norvegiako parlamentuan, adibidez, emakumeek adostasunak lortzen zituzten berdintasunaren inguruko gaietan. Tradizio handia zuten. Esaten ziguten, askotan alderdiaren kontra ematen zutela botoa.

Arabako Emakumeen Asanblada utzi zenuen...

Bai. 1975ean Bermeotik Bilbora joan nintzen bizitzera. Bi urte egin nituen han, politikan nola edo hala sartuta, baina emakumeen bilertara joateko modurik gabe. Gasteiza etorri eta feminismoaren barruan lan egin nahi nuela banekien. Baina ez nuen hausnarketarik egina, ez libururik irakurria, intuizioa besterik ez nuen. Arabako Asanbladan hasi nintzenean, 80 emakume ginen. Izugarria zen. Gehienak inde-

pendenteak ginen, ez ginen alderdi politikoetako militante. Gehienok independente izanagatik ere, ordea, hura zuzentzen zutenak militante ziren, troskistak eta mugimendu komunistako kideak. Liderrak ziren, nahiz eta lidergoa ukatu. Egitura ezaren tirania zen hura. Bada artikulua bat horri buruzkoa: *La tiranía de la falta de estructuras*. Oso interesgarria. Bada, tirania horrek kalte handia egiten die asanblada egitura dutenei. Ni, hala ere, neure kasa ibiltzen nintzen. Horrela, asanbladan planteatzen ziren gai batzuen inguruan bestelako ikuspegia izaten hasi nintzen. Bestelako liburuak irakurtzen nituen, bestelako kezakak nituen. Asanbladan, unean unekoari erantzuten genion, zela bortxaketa, zela Martxoaren 8a, abortua, dibortzioa... baina nik neure bidea egin nuen. Ordurako, hau eta hura irakurtzen hasi nintzen: *Marxismo y feminismo*, *El ama de casa bajo el capitalismo*, *El segundo sexo*, *La mística de la feminidad*, *Política sexual*, *Ensayos sobre la igualdad sexual*...

NORTASUN AGIRIA

Begoña Muruaga Laka (Bermeo, 1953). Batxilergo eta Administrazio ikasketak egin zituen lehenengo, eta aitarien ontzian hasi zen gazterik lanean, Bermeon. Ondoren, Bilbon jardun zuen beharrean, eta Gasteizko AEK-n gero; idazkari, lehenengo urtean; irakasle, hurrena. Euskal Filologia egin zuen geroago, 80ko hamarkadan. Emakunden lan egin zuen 1991tik 1998ra, eta Arabako Foru Aldundian ari da, Kulturean. Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza egin zuen lan, Euskara Sustatzeko zuzendari. “Oso gogorra izan da, erantzukizunagatik. Eskerrak zuzendaritzako teknikariei: oso onak!”.

Zer ekarri zuen horrek?

1984an Asanblada utzi eta dokumentazio zentro bat irekitzeko proiektu batean sartu nintzen. Sibilla Aleramo Ikerketa eta Dokumentazio Zentru Feminista sortu genuen 1986an, eta urte horretan hasi nintzen Zarautzeko bileretan parte hartzen. Bestalde, Maria Maeztu Forum Feministarekin frogatu dugu posible dela alderdietako emakumeak eta independenteak elkarrekin lanean aritzea. Ia alderdi guztietako emakumeak daude Forumean, baina gehienak independenteak gara.

1988an Emakunde sortu zen. Lorpen handitzat jo zuten garai hartako emakumeek.

Emakume batzuek! 1986an Zarautzen biltzen hasi ginen zenbait emakume, Legebiltzarrari eskatzeko berdintasun politika garatuko zuen erakunde bat sor zezan. Bilera pila egin genituen ondoko bi urteetan, Emakunde sortu arte. Aho batez onartu zuten legebil-

tzarkide guztiek. Bertan izan nintzen egun hartan. Hunkitu egin nintzen. Hitz egiteko txandan, uste dut Rosa Diezek esan zuela Legebiltzarra osatu zenetik bigarren aldiz hartzen zuela Gasteizko parlamentuak erabaki bat aho batez. Botere publikoak berdintasun politikak garatu behar dituela eta feminismoak harekin kolaboratu behar duela defendatzen genuenok pozik geunden. Beste batzuek berriz, “feminista instituzionalistak” ginela leporatu ziguten, leporatzen digute, erakundeekin lan egitea defendatzeagatik.

Zuzen daude, ala oker?

Arrazoi zuten neurri batean. Baina berdina gertatu da gainerako mugimenduekin. Horrek ez du kuestionatzen borroka hori, hau da, erakundeei legeak exijitu behar zaizkie, eta legeak bete egin behar dira, askotan ez dira-eta betetzen. Berdintasun legea beteko balitz, askoz hobeto egongo ginateke. Hortaz, Emakunde sortzea aurrerapauso izugarria izan zen. Batzuek, oraindik, diote botere publikoak patriarkalak direla, eta botere patriarkalak ez duela sekula berdintasun politikarik sustatuko. Ez nator bat iritzi horrekin. Europa iparraldeko herrietan zertan diren ikusi besterik ez dago. Boterea patriarkala da han eta hemen eta mundu guztian. Patriarkatua besterik ez dago, bai, baina Norvegiak berdintasun maila handiagoa garatu du guk baino.

Ama matxistak

“Oso matxistak ohi dira amak. Oso estuak dira alabekin, semeekin baino gehiago, dudarik gabe. Semeak lanera joan behar duela, bidaia bat duela... Dena barkatzen zaio. Alabak ere bere obligazioak izan arren, laster esango dio amak: ‘Zure lehen lana ama zaintzea da, bigarrena da lana’. Semeari ez dio horrelakorik esango amak”.

Bryce Echenique

“Elkarrizketa egin zioten behin Bryce Echeniqueri eta honakoa galdetu zioten, zergatik ez zuen umerik. Eta beraren erantzuna: ‘Ez dudalako nahi izan, eta nirekin izan ziren emakumeek ere ez zutelako nahi izan’. Horretan bat egin dut Bryce Echeniquerekin”.

Emakunde sortzeaz batera, hainbat emakume elkarte ere sortu ziren.

Perretxikoak bezala. Baina horixe, “emakume elkarteak”, ez elkarte feministak.

Ezberdina da...

Oso, oso ezberdina! Askotan esaten dut: ez genuke “emakumeen alde”, esan beharko, “feminismoa eta berdintasuna” aipatu beharko genituzke beti, zeren eta gizon matxisten ondoan emakume matxista pila dago.

Zein girotan eratu zenuten Maria Maeztu Forum Feminista?

Emakunde sortzea lortu genuenean, zera esan genuen: “Batzorde bat osatuko dugu, erakundeak zer politika gauzatzen dituen aztertzeko. Jarraipen batzordea izango da, eta proposamenak eta beste egingo dizkiogu”. Horretan ari ginela, eztabaidan, batek: “Eta zergatik ez dugu elkarte feminista bat sortzen?”. Nor bere bidea egiten ari zen talde hartan, eta proposamena ez zitzaigun gaizki iruditu. Hurrengo bilera baterako deia egin genuen, estatutuak, izenak... aztertzeko, eta horrela egin genuen.

Maria Maeztu, izena.

Idoia Estornesek ekarri zuen izena. Aitortu behar dizut garai hartan ez nuela Mariaren berririk. Ramiro Maezturen berri bai, eta geroago jakin nuen nor izan zen Gustavo. Bileran asko ginen Maria Maeztu ezagutzen ez genuenok. Eta berak: “Baina zuek ez duzue Añamendi Entziklopedia aztertu?”. Idoiak azaldu zigun haren biografia. Foruma-

ren ideia berriz, guztioi gustatu zitzaigun. 1987an Madrilan sortua zuten foro feminista bat, eta bagenuen kezka biak nahastuko ote zituen jendeak, baina ez zen horrelakorik izan. Maria Maeztu izenak ez zuen horretarako biderik eman. 1988an bertan estatutuak osatu, eratu eta legezko izaera hartu zuen Maria Maeztu Forum Feministak. Nahiz eta urtebete lehenago Maria nor zen ez nekien!

Zer diozu hasiera hartaz?

Oso indartsu sortu zen Bizkaian eta Gipuzkoan, eta ahulago Araban. Emakume asko ginen, eta 25 urte gazteago! Hori ere bai. Niri, behintzat, gorputzak ez dit ordutan bezala laguntzen, baina buruak bai, eta ari gara. Azkenaldian aldatu egin dira kontuak: Bizkaian eta Gipuzkoan ahulago dago Foruma, eta aldiz, indartu egin dugu Araban. 30 urte inguruko zenbait gazte inguratu dira. Horiek indarra dute izugarria, eta oso jantziak daude teknologia berrietan, sare sozialetan... Facebook-en profila irekitzea planteatu dute... Espazio berriak dira, haiek horren alde daude. Ni beste joera batekoa naiz, papeari oso lotuta bizi naiz oraindik, baina gazte horiek bestela datoz, eta errespetatzen dut haien bidea. Esaterako, mugimendu feministaren barruko joera berriak, *queer* eta beste, hobeto ezagutzen dituzte nik baino; ni orain ari naiz horretan trebatzen.

Genero indarkeria da feminismoak gaur egun duen problemarik handiena?

Ez. Inolaz ere ez. Are gehiago, botere publikoek gai horren inguruan hainbeste ekimen gauzatzeak beste arazo batzuk ez planteatzea dakar. Arazo larriak ditugu lan munduan eta ardurakidetasunean. Bestalde, Mendekotasun Legea izan da aspaldi eman diguten egurrik handiena. Emakumearen lan egoera eta soldata, esaterako, ez dira gizonarenak. Ezta pentsatu ere. Horri dagokionez, ospitaleetako zerbitzu asko kanpora ateratzea ez dut

TALLERES MITXELENA

S.COOP.

Torno bertikala: Ø 4.200 x 2.000
Fresadora: 10.000 x 3.500
Barrenatze mekanizatua

Talleres Mitxelena, S.Coop.
Eziago Poligonoa • Zikuñaga Auzoa • 20120 HERNANI (Gipuzkoa)
T 943 55 25 12 - 16 • F 943 55 28 16 • info@talleresmitxelena.com

www.talleresmitxelena.com

AZKEN HITZA

Erabakiguneak

“Gizartean, oro har, erabakiguneetan dagoen jendeak, izan gizon zein emakume, ez du batere sentiberatasunik berdintasunari dagokionean. Egia da botere gune horietan gizonezkoak direla nagusi, baina zoritxarrez, emakume gehienek ere eredu maskulinoa jarraitzen dute”.

uste kasualitatea denik. “Zerbitzu ez propioak” izena ematen diete: sukaldeko lana, garbiketa...

Emakumeak dira hor.

Emakumeak. Lana non da ezegonkorren? Emakumea ari den zerbitzuetan. Ez da kasualitatea. Historikoki frogatuta dago, datuak ditugu. Sistemak jarraitzen du pentsatzen soldata nagusia gizonarena dela eta emakumearena osagarria dela. Horrela pentsatzen du sistemak, inork esaten ez badu ere. Gizonezkoak eta emakumezkoak ez dugu lan egiteko eskubide bera.

Non da irtenbidea?

Gizartearen arlo askotan.

Feministek boterea hartzea da irtenbidea?

Boterean feministak egoteak lagunduko liguke, noski. Bada alderdi feminista bat 1979an legeztatu zutena, baina feminista asko ez gaude haien bidearekin ados, eta ez diogu botorik ematen. Gure Forumean, esate baterako, independente izatea dugu lehentasuna. Irtenbidea non den? Gauza asko egin behar ditugu: jendearen mentalitatea aldatu, ze ez da aldatu uste dugun bezainbeste. Gizonak parte-hartze eskasa du bizitza pribatuan: haurrak edota nagusiak zaintzeko baimen gutxi hartzen dituzte; lanean bere burua promozionatzeko aukera baldin badu, gizonak nekez egingo dio uko horri; emakumeak, aldiz, uko egingo dio kasu gehienetan, familiari lehentasuna emanez. Zerbitzu publikoetan berriz, Europako iparraldera begiratu behar dugu oraindik, Finlandiara kasu. Hango eskolak eta beste. Bestalde, hor dira hedabideak, izugarritzko eragina dute rol sexualak indartzean.

Maria Maeztu Forum Feministak garrantzi handia ematen dio hezkuntzari.

Bai, baina gurean ez da nahikoa egiten. Irakasleek ez dute berdintasunaren inguruko prestakuntzarik, ez dira konturatzen gelan adibide sexistak jartzen ari direla etengabe, eskolako liburuetan zein eredu agertzen den

ez dira jabetzen... Hezkuntzan asko aurreratu da, gaur egun neskak mutilak beste doazeko unibertsitatara, baina beste arlo askotan, irakasleen jarrerak, eskola-liburuak, emakumearen presentzia, gurasoek jasaten duten bonbardaketa mediatikoa... Horietan oso urruti gabiltza oraindik.

25 urte atzera egin dugu elkarriketaren hasieran, eta 1988an orain baino ilusionatuagoa zeundela esan diguzu. Eta gaur egun?

1987ko Mundu Biltzarretik nentorren orduan, mundua jateko moduan nengo! Gaur egun, Espainiako Gobernuak desager dadin beharko nuke berriz ilusionatzeko. Oker kudeatzen ari dira krisia, gezurretan ari dira. Gizarte zerbitzuak etengabe murrizten ari dira. Zapateroren lehen agintaldiko garairra itzuli beharko genuke: homosexualitatearen gaia, dibortzio lege berria, abortua, mendekotasun legea onartu zen, zerbitzu publikoak indartu ziren... Zerbitzu publikoak indartu eta dauden legeak bete. 2009an dokumentu bat sinatu genuen, beste elkarte feminista batzuekin, *Feminismo frente a la crisis* izenekoa, eta bertan esaten genuen enplegua beste era batera planteatu behar dela, zergak aldatu behar direla, ardurakidetasuna bultzatu behar dela eta zerbitzu publikoak indartu. Ardurakidetasuna dugu: neurri politikoak hartu izan diren arren, gizonezkoak ez du txipa jarri. Gizonezkoak eta emakumezkoak, sakon-sakonean pertsona berdinak gara: gure adimenak, zaintza beharrak, sentimenduak... berdinak dira. Gizartea beste era batera antolatu behar dugu hori horrela izan dadin. Feminista batek esaten zuenez, dagoen proposamen unibertsalena da berdintasuna. Gizon eta emakume guztiek aukera berdinak eta askatasun bera izatea, ez da besterik. ■

